

Predikan (och förbön) 21 söndagen efter Trefaldighet (2025-11-09)

Tema: Samhällsansvar

Texter: femte moseboken 24: 17–22, Jakobsbrevet 2:1–8, Lukas 19: 1–10 och psaltaren 40: 14–18.

Sankta Maria kyrka, Helsingborg

Psalmer: 292 b, Nr 42 i Förslag till Nya psalmer, 398 och 90.

Nu har det hänt igen. En evangelietext från Bibeln, har hörts här i detta kyrkorum. Hörts av oss, och påbörjat sin resa in i våra liv, i just den historiska, personliga och sociala situation som vi lever i, och faktiskt, lever av. Kort sagt: texten och kontexten, i en situation där det samtidigt har rests ett anspråk, nämligen att just denna text är avgörande för oss.

Förra veckans söndagsintervju i P1 var spännande. Författaren Karl Ove Knausgård som byggt sitt författarskap på det utlämnande självbiografiska berättade att han i början av sitt författarskap ofta var övertygad om att allt det som han lämnat ut om sig själv genom sina böcker också skulle leda till att han blev ensam, och att det faktum att alla nu visste så mycket unikt om bara honom, skulle göra honom ointressant i andras ögon. Det blev tvärtom berättade han i intervjun. Våldigt många människor, sade han, har genom åren kommit fram till honom och sagt att det som han skrivit om när det gäller barndoms- och ungdomsåren just är sådant de också har varit med om och funderat på, och också trott sig ha varit ensamma om, unika om.

Detta, att det personliga är generellt, som Daniel Bergman en gång uttryckt det, är en bra insikt att ta med sig när vi känner på det anspråk som finns i bibeltexten om tullindrivaren Sackaios.

I texten, från Lukas 19:1–10 finns det några huvudpersoner. Jesus är en, såklart – men det är nog ändå tullindrivaren Sackaios som träder fram tydligast. Sedan har vi människorna som i tre år följt Jesus på hans vandringar, alltså lärjungarna eller konfirmanderna.

En parallellgrupp till dem är de människor som Jesus stod i åsiktsmotsättningar med, oftast kallade skriftlärdar och fariséer. Rätt många aktörer alltså, eller hur. Till dessa med olika roller kommer självklart berättaren Lukas och folkmassan som har en mycket viktig plats i berättelsen. För det är ju folkmassan som Sackaios jämförs med, och som får honom att bryta sig ut ur den – om han ens någonsin varit en del av den. Ett litterärt liknande, om än mer drastiskt kontrasterande finns i Lukas femtonde kapitel i liknelsen om den förlorade sonen då människan jämför sig med svinen hon vaktar. Anledningen till att Sackaios kanske inte på länge varit en del av folket är att som tullindrivare stod han ju i romarnas tjänst och tog upp tull i Jeriko som låg längs handelsvägen till Jerusalem. Tog betalt, alltså pengar från sitt eget folk, och behöll litet själv och gav resten till romarna, som bland annat använde pengarna till sin förtryckande armé. Det finns en grupp människor till, nämligen alla de som hörde till Sackaios hushåll. Människorna som Jesus vill komma hem till och gästa, alltså festa med. Men inte bara Jesus utan med honom också hans lärjungar som räknades till hans hushåll, genom att han som Rabbin hade kallat dem.

Texten frågar oss vem av alla dessa sju vi identifierar oss med, liknar, känner oss nyfikna på, sympati för. Vem är du? Är du Jesus, Sackaios, lärjunge, åsiktsmotståndare, berättare, folkmassa eller de som tillhörde Sackaios hushåll.

Berättaren heter Lukas, och var läkare förutom att han satte samman en lång berättelse om Jesus. Det sätt på vilket Lukas sätter samman berättelsen, alltså Lukasevangeliet, hjälper oss att förstå det här mötet mellan Jesus och människan i trädet. För några kapitel tidigare, i kapitel 15 alltså i samma kapitel som liknelsen om den förlorade

sonen återfinns i, så har Lukas låtit Jesus berätta en liknelse om en herde som lämnar sina nittionio får för att leta upp det hundrade fåret som har gått vilse, som alltså är förlorat. Poängen är att Gud bryr sig om varje människa, och därför ställs den stora flocken mot individen. Parallellen med herden visar på Guds kärlek. Guds kärlek kalkylerar inte med rimligt och lönsamt. Gud är ett hjärta som slår för varje människa.

Poängen är exakt densamma som i liknelsen om kvinnan, också i det femtonde kapitlet, som ställer till en kostsam fest när hon efter långt letande har hittat ett borttappat mynt.

Är du fåret, är du myntet – är vi här på De förlorades fest idag?

Berättaren Lukas kan ha haft tur, eller så kände han väl till de olika träd som växte i Jeriko – för när han skriver att Sackaios klättrade upp i en sykomor, så är det ett träd som är perfekt som utsiktspunkt över och tryggt skydd mot en folkmassa samtidigt som det är lagom högt för ögonkontakt med förbigående personer. Sykomorträd har dessutom tvärgående, horisontella grenar, som gör att det lätt att klättra upp, för att få en stund i stillhet och be, om det tar tid, och det gör det oftast när en människa väntar på Jesus. Det tar tid, men inte bortkastad tid utan fram-tid, intensiva och tomma intryck på samma gång, skrämmande ögonblick och uppfyllda av närvaro, ljus i skuggan.

Det sätt på vilket Lukas sätter samman hela berättelsen, alltså helheten Lukasevangeliet, hjälper oss att förstå det här mötet mellan Jesus och människan i trädet, mötet mellan Jesus och dig...

Precis innan Lukas skriver om Sackaios så skriver han ju om vad Jesus var med om strax utanför stadsmuren till Jeriko. Några av orden som används upprepas sedan i berättelsen om Sackaios – och det är självklart ingen tillfällighet. Det ena ordet är att *gå förbi*, för Jesus går förbi den blinde tiggaren då tiggaren skriker ut sin förtvivlan, och sin enda önskan, att få sin syn tillbaka. Det andra ordet är just *att se* – både tiggaren och Sackaios vill se, den ene skriker efter

barmhärtighet, den andre döljer sig, skyddar sig, men båda vill de se Jesus på riktigt. Och ordet se är i Nya testamentet alltid synonymt med att tro. Så båda ville de tro. De vill tro att Gud går så nära att längtan vibrerar i luften. De bad om att få tro, liv, hälsa, tillit, förtröstan, kraft att engagera sig för andra, ja, det är ingen slump att temat idag är Samhällsansvar. Triaden *invandraren, den faderlöse och änkan*, från dagens gammaltestamentliga läsning är fortfarande dagsaktuell. Och det är också löftet som vi hörde i episteln, att det här är en bra plats för dig!

Så dröj inte Gud, nynnar vi med psalmisten. Dröj inte.

Varför behövde Jesus lida och dö? Den frågan har funnits så länge kyrkan har funnits, och precis innan passagen om tiggaren som vill tro, alltså i Lukas 18:e kapitel så tas den frågan upp, för tredje gången i Lukasevangeliet. Verserna 31–34, som innehåller det som kallas Den tredje lidandeförutsägelsen, svarar inte på frågan egentligen, men visar att Jesus förstått vart hans kärleksfyllda livsprojekt skulle leda honom, nämligen till korset. Verserna visar dessutom att lärjungarna inte fattade vad han menade – inte då, men sedan efter korsfästelsen och att Guds kärlek hade återuppväckt Jesus. Då både kände, såg och insåg de – eller med andra ord: tror, hoppas och älskar de. Och lärjungarna kom ihåg och hämtade livsmod från Jesu rätt tuffa ord om att följa Jesus innebär att ta sitt kors på sig – att bära andras lidanden, inte självvalda helt onödiga lidanden.

Jesus blev korsfäst, och korset var under långa tider ett romerskt avrättningsredskap – ett politiskt instrument i den romerska världen. Jesu kors var ett kors som visade att Guds kärlek går hela vägen, att Guds kärlek inte viker av, inte tar genvägar, utan alltid inspirerar till personligt ställningstagande och samhällsansvar.

För Sackaios blev ett träd, en sykomor, med dess vertikala stam och horisontella grenar faktiskt som ett kors av död och uppståndelse, där hans lidanden både tog slut och fick en ny riktning.

Som människa välkomnades trädklättraren ner på helig andas jord, för att utan rädsla leva i kärlek och hopp.

Där, när Jesus går förbi, som vinden, får vi Guds ögon att se världen med. Vi bjuds in till att se och alltså tro på att vi redan från början är Guds skapade medskapare. Eller för att uttrycka det liturgiskt: Vi bjuds in till att se, alltså att tro på att vi redan från alltid är Guds kör.

Förbön 9/11 25 Maria kyrkan (Samhällsansvar, Lukas 19: 1–10)

1 Gud, vi ber för alla människor på jorden.

Särskilt för människorna i Norra Etiopien, i Sudan, i Vietnam, på Filippinerna, Ukraina, Palestina och Israel.

Vi vill att människor får varaktig fred och demokrati.

Vi vill att du ger hälsa till alla som är sjuka. Och att du tar hjälp av oss.

Vi ber att du dröjer vid dem som behöver tröst och livsmod. Och tar hjälp av oss.

2 Gud, vi ber om förlåtelse för hur vi förhållit oss mot världen, klimatet och andra människor. Både genom det vi gjort och inte gjort.

Låt oss alltmer ta ansvar för våra handlingar och låt din förlåtelse bli en kraft till förändring. Gå bredvid oss på vår vandring.

Dröj kvar hos oss, så att vi blir inspirerade och sjunger i din kör.

3 Gud, i en värld som slits itu av orättvisor, polariseringar, distraktioner, våldskapital, kortsiktiga intressen och orättfärdighet ber vi om din närvaro.

Kom till människor, stater, folkgrupper och länder.

Lär oss att bygga framtid för människorna efter oss, och att leva på ett sådant sätt att vi inte äventyrar kommande generationers möjligheter att leva.

Låt ditt rike ta gestalt hos oss så att samhällsansvar blir vår puls.

Stanna till när du går förbi, se oss, ta oss i hand och famn.

Dröj kvar hos oss. Gör det!